

Milli-mənəvi dəyərlərimizə Heydər Əliyev qayğısı**Sevda Sultan qızı Tağıyeva***pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent**Bakı Qızlar Universiteti***E-mail:** sevda-sultan@mail.ru**Rəyçilər:** ped.ü.f. d., dos. F.M. Allahverdiyeva,
ped.ü.f. d., dos. P.M. Həsənova**Acar sözlə:** milli- mənəvi dəyərlər, adət və ənənələr, Azərbaycan dili, mərasim, milli lider.**Key words:** national moral values, aditions, Azerbaijan language, ceremony, national leader**Ключевые слова:** национально-нравственные ценности, обычаев и традиций, азербайджанский язык, церемония, национальный лидер

Biz öz milli dəyərlərimizlə, adət-ənənəimizlə fəxr edirik. Bizim xalqımız yüz illərlə, min illərlə adət-ənənələrimizi, milli mənəvi dəyərlərimizi yaşadıblar və bunlar indi xalqımızın mənəviyyatını təşkil edən amillərdir.

Heydər Əliyev

Azərbaycan xalqının böyük oğlu, Heydər Əlirza oğlu Əliyevin hakimiyyətə ikinci dəfə qayıdışı xalqımızın tarixində ən parlaq səhifədir.

Bu qayıdış ölkəmizin hər bir vətəndaşında müstəqilliyimizin əbədi olacağına və onun daha yüksək zirvələrə doğru irəliləyəcəyinə inam yaradı.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə Azərbaycanda sabitliyin, əmin-amanlığın təmin edilməsi, ölkəmizin həqiqi vətəndaş cəmiyyəti və hüquqi dövlətə cevrilməsinə, demokratiyanın bərqərar olunmasına əlverişli zəmin yarandı. Dövlətimiz tərəqqi və inkişafın yeni mərhələsinə qədəm qoydu. Bu qayıdış Heydər Əliyev dühasının fəaliyyətində yaradıcılıq, yüksəliş dövrü oldu. Yeni-yeni yollar salındı, şəhər, qəsəbə, kəndlər öz simasını dəyişdi, iqtisadi həyatın bütün sahələrində nəticələr əldə edildi, neft sənayesi və kənd təsərrüfatında uğurlar qazanıldı.

Hakimiyyətə gəldiyi ilk gündən bu uzaq görünən siyasətçi, dahi insan təhsilin hər bir dövlətin prioritet sahəsi olduğunu, millətin gələcəyinin, dövlətimizin gündən-günə çiçəklənməsinin, sənaye və digər sahələrdə nailiyyətlərin yetişməkdə olan gənc nəslin dərin intellektual səviyyəsinin, zəka və təfəkkürünün vacibliyini bildirmiş və bunun ucun Azərbaycanda təhsilin inkişafını ön plana çəkmişdir.

Ulu Öndərin mahiyyətə gələcəyə yönəlmiş inkişafstrategiyasında başlıca məqsəd Azərbaycanı beynəlxalq arenada dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasında görmək, neft sənayesi, ölkə iqtisadiyyatı, istehsal qüvvələrinin, elmin, təhsilin, mədəniyyətin, mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanılmasına nail olmaq idi.

“Görkəmli şəxsiyyətlər xalqın zəkasını, elmini, mədəniyyətini dünyaya nümayiş etdirirlər” (Aforizmlər)

Bu fikir məhz Heydər Əliyev dühasına şamil oluna bilər. Çünki görkəmli şəxsiyyət hakimiyyətə qayıdışı ilə yenidən qurulmuş, müstəqil gənc bir dövlət olan Azərbaycanın siyasi və iqtisadi inkişafını dirçəltməklə bərabər, milli ideologiyanın, milli-mənəvi dəyərlərimizin dirçəlməsini, qorunub saxlanılmasını, inkişaf etdirilməsini millətimiz qarşısında əsas vəzifə olduğunu bildirmişdir.

“...biz Azərbaycançılığı – Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq” söyləyən dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev milli-mənəvi dəyərlərin və milli dövlətçiliyin sıx vəhdətdə olduğunu hər zaman vurğulamış və həyatı boyu milli-mənəvi, dini-əxlaqi dəyərlərimizin, eləcə də milli adət-ənənələrimizin keşiyində durmuşdur. “Biz öz millimənəvi dəyərlərimizlə, adət-ənənələrimizlə fəxr edirik”. Ulu öndərin bu fikri də milli ideologiyamızın, dövlət quruculuğumuzun irəliyə doğru inkişafımızın leytmotivi idi.

Hər bir xalqın milli-mənəvi dəyərlərinin inkişafında dil müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Ümummilli liderimiz, görkəmli şəxsiyyət Heydər Əliyev üçün ana dili mənəvi dəyərlərimizin əsas meyarı idi. O, ana dilinin gənclərinvətənpərvərlik ruhunda yetişməsi üçün həlledici rola malik olduğunu qeyd edirdi. Gənclərin Forumunda Ümummilli Lider öz çıxışında demişdir: “... ana dilini bilməyən gənc Nizamini, Fizülini, Nəsimini, Vaqifi, Sabiri, Cəlil Məmmədquluzadəni və digərlərini oxuya bilməz. Əgər onları oxuya bilmirsə, o tariximizi bilməyəcək, onları oxuya bilməsə, mədəniyyətimizi bilməyəcək, mədəni köklərimizi bilməyəcək, milli-mədəni ənənələrimizi bilməyəcək. Onları bilməsə, o, vətənpərvər olmayacaq, onda vətənpərvərlik duyğuları, hissiyatı olmayacaq” (H.Əliyev və müstəqil Azərbaycan gəncləri. s., 328)

“Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi yaşaması, möhkəmlənməsi, inkişaf etməsi bizim ən böyük nailiyyətlərimizdən biridir. Bu təkcə dil məsələsi deyil, həm də azərbaycançılıq məsələsidir” – deyən ümummilli lider cəmiyyətin diqqətini tarixi mədəni dəyərlərə yönəltdi (s. 12).

Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə – milli dövlət quruculuğu dövründə xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması, milli adət-ənənələrimizin, mədəni yaddaşımızın bərpası üçün çox çalışmış, cəmiyyətimizi qədim, möhtəşəm, böyük bir dil abidəsi ilə fəxr etməyə, qürur duymağa səsləmişdir.

Milli-mənəvi dəyərlərimiz sırasında xalqımıza məxsus olan, zaman-zaman tarixin süzgəcindən keçmiş adət-ənənələri var. Təbii ki, hər bir millətin dəyəri, millətlər arasında mövqeyi onun milli-mənəvi dəyərlərində, adət-ənənələrinin qorunmasında öz əksini tapır.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin yaşadığı və ölkəmizə əzmlə rəhbərlik etdiyi dövrdə milli və dini bayramlar, mərasimlər, adət-ənənələr xalqa qaytarıldı və öz dəyərləri ilə millətimize sevinc bəxş etdi.

“Hər bir xalq qarşısında qərinələr boyu formalaşmış yüksək milli-mənəvi dəyərlərini, milli məfkurəsini pak və sağlam niyyətlərlə qoruyaraq, bütövlükdə cəmiyyətin inkişafına təsir göstərmək, onun genetik yaddaşını, milli irs və özünəməxsusluğunu gələcək nəsilləri ötürmək kimi çətin missiya durur. Azərbaycanda bu məsuliyyətli missiyanı məhz Ulu Öndər Heydər Əliyev öz çiyinlərinə götürərək xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərini sevərək öz varlığında yaşadı, əməllərində bu dəyərləri müqəddəs, toxunulmaz bir xəzinə kimi qoruyub, onun ədəbi yaşarlığını edib” (N. Alışova. s. 13).

Bəli, hər bir xalq dünyada özünün adət və ənənələri, milli-mənəvi dəyərləri ilə tanınır. Bayram adət-ənənələri, şənlik, toy, yas mərasimləri, islam dininin bəşəri hisslərə köklənən dəyərləri Azərbaycan xalqının milli-mənəvi simasını əks etdirir. Bu nöqtəyi-nəzərdən öz zənginliyi, tarixiliyi ilə özünəməxsus yer tutan Novruz bayramını qeyd etməsək olmaz.

Uzaqgörən siyasətçi Heydər Əliyev fəaliyyəti dövründə vaxtilə qadağan edilmiş, keçirilməsinə icazə verilməyən milli və dini bayramları, adət və ənənələri xalqımıza, millətimize qaytardı.

Xalqını ürəkdən sevən ulu öndər Novruz bayramını çox sevər, əhali ilə bayram keçirməyi tərcih edər və bundan xüsusi zövq alardı. Çünki, Novruz adətləri xalqımızın mədəniyyətinin zənginliyini göstərir. İnsanların kimsəsizlərə, ehtiyacı olanlara, ahıl insanlara baş çəkməsi, bir-birinə sovqat ərməğan etməsi ilə qəlblərdə sevinc hissləri yaşadır və gözəl dəyərli milli ənənələri özündə ehtiva edir.

Ümumiyyətlə, hər bir xalqa məxsus olan adət-ənənələr insanlar arasında münasibətlərin, əxlaqi-mənəvi keyfiyyətlərin formalaşmasına, zənginləşməsinə zəmin yaradır və xalqı öz rəhbəri ətrafında birləşərək böyük zəfərlər qazanmağa sövq edir.

Eləcə də adət və ənənələr, milli-mənəvi dəyərlər sistemində əxlaqi keyfiyyətlərin, estetik hisslərin, sənətkarlıq bacarığının, əməyə məhəbbətin nəsildən-nəslə ötürülməsi üçün mühüm vasitələrdən biridir və millətimizin keçmişi, bu günü və gələcəyi arasında mənəvi körpü rolunu oynayır.

Milli dəyərlərimizdən hesab edilən dini bayramlar, toy şənlikləri, yas mərasimləri də zəngin xalq adət-ənənələrinə istinad edir.

1993-cü ildən Azərbaycana rəhbərlik etməyə başlayan, adət və ənənələrin hər bir xalqın həyatındakı rolunu yüksək qiymətləndirən Heydər Əliyev milli adət və ənənələrimizin bərpası üçün əlindən gələni etmiş, gənc və müstəqil ölkə qurucularının milli ruhda formalaşmasını tövsiyə etmişdir: “Gənclərimiz bizim tariximizi yaxşı bilməlidir. Milli dəyərlərimizi, milli adət və ənənələrimizi, tariximizi yaxşı bilməyən gənc vətənpərvər ola bilməz” söyləyən milli mənəviyyat, milli qürur nümunəmiz, milli liderimiz Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərinin gənclərin hərtərəfli və ahəngdar inkişafında rolunu açıqlamışdır.

Bu doğru qənaətdir ki, “Milli-mənəvi dəyərlərimizin, dilimizin sədaqətli daşıyıcısı, yorulmaz təbliğatçısı, hamisi və islam dəyərlərinin təəssübkeşi, mədəniyyətimizin və elmimizin dərin bilicisi olan ümummilli liderimizi əbədiyaşar edən, ona xalqın ədəbi sevgisini qazandıran səbəblər sırasında mənəviyyat amili ön cərgədə durur” (S. Əhmədova, s.15).

Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, milli mədəniyyətimizin və incəsənətimizin bütün dünyada tanınması, azərbaycançılıq ideyasının milli şüurda kök salması ümummilli lider Heydər Əliyevin fəaliyyətinin əsas qayəsini təşkil edirdi. Bu, böyük siyasətçinin milli-mədəni dəyərlərimizdən biri olan milli musiqimizə, muğamlara olan sevgisində də öz əksini tapmışdır. Təbiətə musiqiyə vurğun olan, həssas qəlbə, incə duyuma və yüksək zövqə malik bu fenomen rəhbər öz həyatını və fəaliyyətini heç zaman musiqi mədəniyyətindən kənarında hiss etməmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev musiqini sevməklə bərabər, həm də xalqımıza bu milli dəyəri qorumağı və nəsildən-nəslə ötürməsinə tövsiyə edirdi. O, mədəniyyətimizi, musiqimizi, ümumiyyətlə, milli-mənəvi dəyərlərimizi beynəlxalq aləmdə tanıtdı. Bu, görkəmli dövlət xadiminin milli-mədəni dəyərlərimizə məhəbbət və ehtiramının təəcəssümü və xalqın gələcəyinə dərin inamının ifadəsidir. Ulu Öndər Heydər Əliyev çox dərin köklərə malik olan milli musiqimizi çox sevirdi və onun sirlərini yaxşı bilirdi. Bunu onun Novruz bayramı günlərində və el şənliklərində fəal iştirak edərək rəqs etməsində və özünəməxsus tərzdə ifalarında yaxından müşahidə etmək mümkündür. Milli-mənəvi dəyərlərimiz kimi musiqimiz, rəssamlığımız, xalça sənətimiz Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin diqqət və qayğısı ilə beynəlxalq aləmdə tanındı və böyük şöhrət qazandı.

Xalq mahnısı “Küçələrə su səpmişəm” onun ifasında qeyri-adi dərəcədə səslənməsi də buna nümunə ola bilər:

Küçələrə su səpmişəm
Yar gələndə toz olmasın...

Məqalənin aktuallığı. Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, onların təbliği aktual məsələlərdən biri kimi hər bir azərbaycanlıyı düşünməyə vadar edir. Vətənimizin milli-mənəvi dəyərlərinin qorunub saxlanması, gənc nəslin məhz bu prosesin çərçivəsində özünün azərbaycançılıq məfkürəsini dərk edərək mövqeyini müəyyənləşdirməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin dövlətin gələcəyinə yönəlmiş inkişaf strategiyasında, eyni zamanda milli-mənəvi dəyərlərinin də qorunmasına verdiyi xüsusi diqqət və qayğısı bu gün də dövlət səviyyəsində layiqincə davam etdirilir.

Məqalənin elmi yeniliyi. Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması istiqamətində ölkəmizdə aparılan hər bir fəaliyyət, hər bir təbliğat yükü böyük əhəmiyyət daşıyır. Milli-mənəvi dəyərlərimizi əks etdirən adət-ənənələrimiz, musiqimiz, maddi-mənəviyyat nümunələrimiz yetkin, hərtərəfli vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasında əsas amillərdən biridir.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Gənc nəslin milli-mənəvi dəyərlərə hörmət hissənin formalaşmasında, eyni zamanda, qorunub saxlanması məsuliyyətinin dərk etdirilməsində pedaqojiyönlü bütün təhsil prosesi prioritet istiqamət kimi fayda verə bilər.

Ədəbiyyat

1. Alışova N. Milli-mənəvi dəyərlərin təbliğində kitabxanaların rolu. Bakı, 2011.
2. Adıgözəlov Z. Mustafayev İ. H.Əliyev və müstəqil Azərbaycan gəncliyi. Bakı, 2003.
3. Əhmədova S. Heydər Əliyevin dil siyasəti. Bakı, 2008.
4. Aforizmlər.

C.C. Тагиева

Забота Гейдара Алиева в наших национальных и нравственных ценностях

Резюме

Традиции, принадлежащие каждому народу, создают основу для формирования и обогащения отношений, нравственных и духовных качеств между людьми, имеют большое значение в формировании таких качеств, как передача эстетических чувств, мастерства, любви к делу из поколения в поколение. Он служит нравственным мостом между прошлым, настоящим и будущим нашего народа. Дальновидная личность Г.Алиев сказал: «Молодёжь, который плохо знает наши национальные ценности, национальные обычаи и традиции, нашу историю, не может быть патриотом». Именно в необходимости всегда прививать эти ценности новому поколению и заключается смысл статьи.

S.S. Taghiyeva

Heydar Aliyev's care in our national and moral values

Summary

The traditions belonging to each nation create a foundation for the formation and enrichment of relations, moral and spiritual qualities between people, and are of great importance in the formation of qualities such as the transmission of aesthetic feelings, craftsmanship, love for work from generation to generation. It serves as a moral bridge between the past, present and future of our nation. The far-seeing personality H. Aliyev said: "A young person who does not know our national values, national customs and traditions, and our history well cannot be a patriot." It is the necessity of always instilling these values to the new generation that is the point of the article.

Redaksiyaya daxil olub: 07.04.2023